

Bielski Mieczysław

INFORMACJA O POLSKICH PLACÓWKACH NAUKOWO-KULTURALNYCH W LONDYNIE

Podczas dwumiesięcznego stażu naukowego w Instytucie Polskim i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie (2 X - 2 XII 1989 r.) miałem możliwość prowadzenia badań naukowych w następujących placówkach naukowo-badawczych: Instytucie Polskim i Muzeum im. gen. Sikorskiego (IPiM), Bibliotece Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Sikorskiego (B IPiM), Instytucie Józefa Piłsudskiego (IJP, Bibliotece Instytutu Józefa Piłsudskiego (B IJP) i Bibliotece Polskiej Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego (BP POSK).

Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie

IPiM w Londynie powstał w 1945 roku z połączenia Instytutu Polskiego im. gen. Sikorskiego z Polskim Ośrodkiem Naukowym. W jego skład weszły też po latach: Fundacja Sztandarów Polskich Sił Zbrojnych (1970) i Polski Instytut Historyczny (1973). Głównym celem IPiM jest m.in. gromadzenie i zabezpieczenie: akt państwowych Rządu Polskiego na emigracji; dokumentów, fotografii i filmów dotyczących udziału Polaków w II wojnie światowej; książek polskich i obcojęzycznych odnoszących się do polskiej problematyki, zasobów muzealnych, głównie militarnych oraz prowadzenie działalności wydawniczej i kulturalnej.

Na czele Instytutu stoi Rada, której prezesem jest Sir Frederic Bennett. Honorowym Prezesem Rady jest były Prezydent Rzeczypospolitej, Edward Raczyński. Pracami IPiM kieruje 10 osobowy Zarząd, któremu prezesuje rtm. Ryszard Dembiński. Na zakończenie 1988 roku liczba członków honorowych, rzeczywistych i wspierających wynosiła 2185 osób, w tej liczbie 502 członków wieczystych¹.

Archiwum IPiM istnieje od 1945 roku. Przechowuje materiały archiwalne odnoszące się do okresu międzywojennego, głównie: stesunków polsko-francuskich (1928-1939), polsko-niemieckich (1931-1939), polsko-brytyjskich oraz z czasów II wojny światowej. Do najciekawszych zbiorów materiałów dotyczących okresu II wojny światowej należą: kolekcja

dotycząca działalności gen. Władysława Sikorskiego, dokumenty odnoszące się do wojny obronnej 1939 roku, materiały i dokumenty Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie oraz archiwalia związana z działalnością polskiego rządu na emigracji.

Proces gromadzenia akt archiwalnych trwa nadal, m.in. w ostatnich czasach działające archiwum wzbogaciły się o:

- **Dział Kolekcji Prywatnych** o zbiory osobiste: płk. Zygmunta Morozowicza (kwatermistrza 2 Korpusu); Jana Starzewskiego (maszynopisy i rękopisy dotyczące polskiej polityki zagranicznej za okres 1914-1939); Adama Kossowskiego (szkice z Rosji oraz ewakuacja Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR na Środkowy Wschód); Stefana Tyszkiewicza (pamiętniki za okres 1891-1945); płk. Adama Wisznickiego (dotyczące służby w 1 Korpusie oraz w Armii Polskiej na Wschodzie); ppor. Kazimierza Straczyńskiego (dokumenty i rysunki z pobytu w obozie w Griazowcu w 1941 r.); płk. Zenona Starkiewicza (dokumenty dotyczące Samodzielnej Brygady Strzelców Podhalańskich i wiele innych).

- **Dział Kolekcji Rzeczowych** o: protokoły zebrań i karty ewidencyjne Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie (1940-1987); dokumenty Misji Polskiego Komitetu Narodowego w Rzymie z lat 1918-1919; protokoły zebrań, korespondencja, życiorysy i wspomnienia Koła Filistrów Arkonii na Obczyźnie (1947-1987); dokumenty Komitetu Uczczenia Pamięci Polaków Zamęczonych w ZSRR (1984-1987).

- **Dział Kronik i Dzienników Działań** powiększył się o 54 pozycje, m.in. o: dziennik działań Szefa Służby Materiałowej 2 Korpusu (1942-1945); dziennik Inspektora Amunicji 2 Korpusu: sprawozdanie z walk saperów 5 Kresowej Dywizji Piechoty (1944-1945); Księgę Pamiętkową dorocznych zjazdów Stowarzyszenia Saperów Polskich na Obczyźnie za okres 1948-1988.

- **Dział Rozkazów** powiększył swe zbiory o 25 pozycji, m.in. o: Zarządzenia Personalne Kierownictwa Marynarki Wojennej 1928-1938 i Dziennik Zarządzeń Marynarki Wojennej z lat 1926-1931.

- **Dział Rękopisów** powiększył się o 102 pozycje, a wśród nich na uwagę zasługują, m.in. wspomnienia gen. Czesława Jarnuszkiwicza 1905-1942 (159 stron); pamiętniki gen. Mieczysława Mackiewicza z okresu dowodzenia 26 Dywizją Piechoty (1926-1935); opracowanie Zbigniewa Webera "Organizacja Polskich Wojsk Lądowych w Wielkiej Brytanii 1940-1945" (maszynopis 390 stron) i inne.

Archiwum, któremu dyktuje od kilku lat mgr Andrzej Suchcitz jest obecnie jedną z największych placówek tego typu poza granicami kraju. Posiada ponad 1000 metrów bieżących półek z aktami (m.b.) w tym akta:

- Civil Servis-Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (1939-1949) - 5 m.b. (87 teczek tematycznych)
- Rady Narodowej - 4,8 m.b. (252 t.)
- Prezydium Rady Ministrów - 10 m.b. (608 t.)
- Delegatura Rządu Rzeczypospolitej Polskiej dla spraw polskich na Wschodzie (1943-1949) - materiały fragmentaryczne (4 t.)
- Poselstw Rzeczypospolitej Polskiej w Brukseli, Sofii, Ottawie, Kairze, Atenach, Teheranie, Lizbonie, Bukareszcie, Belgradzie, Madrycie, przy rządzie norweskim w Londynie, Konsulacie Generalnym Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie - 4 m.b.
- Konsulatów Rzeczypospolitej Polskiej w: Lyonie, Użhorodzie, Jerozolimie, Tel-Awivie, Bukareszcie, Czerniowcach...
- Ambasad Rzeczypospolitej Polskiej w: Paryżu, Londynie (6 m.b. - 242 t.), Moskwie, Kujbyszewie, Watykanie (10 m.b. - 517 t.)
- Delegatury Rzeczypospolitej Polskiej przy Lidze Narodów w Genewie
- Ministerstw (Przemysłu, Prac Kongresowych, Ministerstwa Spraw Wojskowych, Skarbu, Sprawiedliwość, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, delegatur tego ministerstwa w Indiach i Nairobi, Prac i Opieki Społecznej, Informacji i Dokumentacji, Komendy Głównej Policji Państwowej (1926-1940).

W AIPiM znajduje się około 300 kolekcji prywatnych (*private collections*), w tym m.in.: gen. Władysława Sikorskiego (5 m.b., 268 t.), gen. Władysława Andersa (8 m.b., 294 t.), gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego, gen. Stanisława Kopańskiego, gen. Mariana Kukiela, gen. Władysława Langnera, gen. Władysława Bobińskiego, gen. Stefana Brzeszczyńskiego, gen. Zygmunta Szyszko-Bohusza, gen. Jerzego Grobickiego, gen. Ludwika Kmicic-Skrzyńskiego, gen. Romana Odzierżyńskiego, gen. Klemensa Rudnickiego, gen. Stanisława Sosabowskiego, gen. Franciszka Arciszewskiego, gen. Zygmunta Berlinga, gen. Bronisława Regulskiego, gen. Juliusza Kleeberga, gen. Stanisława Ujejskiego, gen. Kazimierza Wiśniowskiego, gen. Jerzego Wołkowickiego, gen. Kordiana Zamorskiego, gen. Stefana i Włodzimierza Dembińskich, gen. Józefa Zająca i innych; dyplomatów - Jana Ciechanowskiego, Emeryka Hutten-Czapskiego, Józefa Lipskiego, Edwarda Raczyńskiego, Tadeusza Romera, Henryka Sokolnickiego, Jana Szembeka; polityków: Adama Ciołkosza, dr Józefa Retingera, Hermana Liebermana (Pamiętniki 1870-1939); profesorów - Tytusa Komornickiego, Wacława Komarnickiego, Stanisława Kota, Stanisława Kościakowskiego, Stanisława Strońskiego, Stanisława Świaniewicza, Czesława Znamierowskiego; oraz innych oficerów - mjr. Stanisława Aleksandrowicza (m.in. pamiętnik z lat 1895-1939, materiały dotyczące działań oddziału Armii Krajowej mjr. Zyg-

munta Szyndzielarza "Łupaszk" na Wileńszczyźnie), płk. Stanisława Roli-Arciszewskiego, płk. Wacława Chocianowicza, płk. Jana Giełgud-Axentowicza, płk. Aleksandra Kędziora, płk. Jana Leśniaka i płk. Marii Leśniakowej, płk. Leona Mitkiewicza, kpt. Janusza Wielhorskiego, płk. Bronisławy Wysłouchowej.

Kolekcja tematyczna (*subject collection*) liczy około 50 zespołów zinwentaryzowanych akt, w tym dokumenty: 1 Dywizji Grenadierów Piesznych we Francji (8 t.), Związku Koła 1 Dywizji Pancerniej (63 t.), Koła Kobiet Żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych (52 t.), Koła Oficerów Dyplomowanych (3 t.), Koła Generałów i Pułkowników byłych Wyższych Dowódców (29 t.), komisji gen. Piskora (25 t.), Koła Polskich Uchodźców Wojennych (63 t.), Armii Krajowej (3 t.), odnoszące się do mordu katyńskiego (42 t.), osiedli polskich w Afryce (10 t.) i wiele innych.

Poza zwartymi zespołami akt AIPiM im gen. Sikorskiego w Londynie posiada, m.in. Dziennik czynności gen. Sikorskiego jako premiera i naczelnego wodza, zbiory rozkazów jednostek wojskowych począwszy od szczebla batalionu a kończąc na Naczelnym Dowództwie, zespoły archiwalne jednostek wojskowych, unikalne kolekcje map i fotografii. Dużą wartość posiada też zbiór archiwaliów poświęconych wojnie obronnej 1939 roku. Do najcenniejszej części tego zbioru należą dobrze zachowane akta operacyjne Sztabu Naczelnego Wodza oraz wręcz unikalna kolekcja relacji uczestników walk, w tym wręcz bezcenny zbiór relacji z walk polsko-radzieckich we wrześniu 1939 roku³.

Muzeum Polskie w Londynie

Jest to niewątpliwie największy poza krajem zbiór militariów polskich. Jego początki sięgają czasów formowania polskich jednostek wojskowych we Francji i Wielkiej Brytanii, kiedy to różnymi drogami, częstokroć z prawdziwym poświęceniem, starano się dostarczyć ocalałe sztandary i proporce do odradzającego się na Zachodzie Wojska Polskiego. W związku z uznaniem przez Aliantów rządu komunistycznego w Polsce, rząd emigracyjny podjął starania mające na celu zabezpieczenie i przechowanie świadectw walki, dokumentów, mundurów, dzieł sztuki, pamiątek osobistych po mężach stanu, wybitnych dowódcach, dyplomatach, nauczycielach akademickich i innego typu zbiorów muzealnych. Dziś zbiór zawiera 80 sztandarów bojowych i ponad 40 tysięcy innych eksponatów. Wśród sztandarów odszukać można oryginalną flagę wywieszoną na murach klasztoru Monte Cassino lub sztandar wyhaftowany przez kobiety z Wilna dla polskich lotników w Anglii czy sztandar Samodzielnej Brygady Strzelców Spadochronowych przywieziony z okupowanej Warszawy. Nagromadzone zbiory obejmują ponadto: umundurowanie, odznaki pułkowe, bandery jednostek morskich,

chorągwie pamiątkowe różnych przedwojennych organizacji paramilitarnych, społecznych i związków byłych wojskowych, broń białą i palną, odznaczenia bojowe i odznaki wojskowe, zbiory medali pamiątkowych, ksiąg i fotografii pamiątkowych, filmów, płyt gramofonowych, znaczków pocztowych, pamiątek osobistych po politykach, dyplomatach, wojskowych, kolekcji map od XVIII do XX wieku, porcelany polskiej i chińskiej, obrazów (Orłowskiego, Chełmińskiego, Michałowskiego, Matejki, Kossaków, Topolskiego, Baciarellego i innych) i mebli. Wyjątkowo interesującą część zbiorów stanowi depozyt kolekcji Lanckorońskich oraz depozyt zbiorów militarnych ze zbrojowni hr. Krasińskich. Z kolekcji Lanckorońskich do najciekawszych eksponatów należy turecki namiot (kwatery operacyjna naczelnego wodza wojsk tureckich) spod Chocimia z wojny 1621 r. Nad zabezpieczeniem i gromadzeniem zbiorów muzealnych czuwa grono bezinteresownych pracowników honorowych (45 osób) kierowane przez kustosza rotmistrza Ryszarda Dembińskiego. Nad bezcenną spuścizną filmową (przeszło 2 tysiące rolek), z którego w ostatnich latach korzystały telewizje: brytyjska i niemiecka oraz wytwórnia Filmów Dokumentalnych w Warszawie, sprawuje opiekę Krzysztof K.de Berg⁴.

Muzeum organizuje różnego rodzaju wykłady, seminaria, wystawy, recitale muzyczne, sympozja, pokazy i konferencje. W ostatnich latach Muzeum zorganizowało następujące wystawy: "Od zaborów do Niepodległości", "Wystawa medali papieskich", "Kobiety Żołnierze Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie", "Medale związane z powstaniem w getcie warszawskim oraz oddziałów Armii Krajowej", "Wystawa w 50-tą rocznicę II wojny światowej"⁵

Właśnie tą ostatnią wystawę można było oglądać w gmachu IPiM im. gen. Sikorskiego przy Princes Gate w Londynie. Została przygotowana przez kustosza muzeum Krzysztofa Barbarskiego i kierownika AIPiM mgr. Andrzeja Suchcitzę⁶. Materiał zaprezentowano w czterech działach: archiwalnym, filatelistycznym, muzealnym oraz sztandarów i chorągwi sprzed 1939 roku. W dziale sztandarów i chorągwi można było oglądać 49 eksponatów m.in. sztandary: Szkoły Podchorążych Piechoty, 48 Pułku Strzelców Kresowych, 20 Pułku Piechoty Ziemi Krakowskiej, 21 Warszawskiego Pułku Piechoty, 14 Pułku Ułanów Jazłowieckich, 9 Pułku Strzelców Konnych, 9 Dywizjonu Artylerii Przeciwlotniczej, 2 Dywizjonu Pociągów Pancernych, Szkoły Podchorążych Łączności, Polskiej Organizacji Wojskowej - Lwów i wiele innych.

W dziale muzealnym przygotowano do oglądania 232 eksponaty; w tym: portrety, prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej - Ignacego Mościckiego, Marszałka Polski - Edwarda Śmigłego-Rydza, gen. broni Kazimierza Sosnowskiego, gabloty zawierające komplety orderów i odznaczeń polskich, szablę gen. Czesława Młota-Fijałkowskiego, broń białą okresu

międzywojennego, Złotą Księżę 9 Pułku Saperów, ryngraf pamiątkowy baonu KOP "Nowo Święciany", tabliczkę z grobu płk. Adama Nadachowskiego, dowódcy 83 pułku piechoty, poległego 9 IX 1939 r., Złotą Księżę ORP "Burza", mapy ORP "Orła" (odtworzone przez oficera nawigacyjnego po ucieczce okrętu z internowania w porcie w Tallinie), pierścień pamiątkowy baonu KOP "Ostróg", działo z polskiego czołgu 7 TB, orzeł z gmachu Dowództwa Floty w Gdyni... .

Wystawa sekcji filatelistycznej otwarta była do 30 września 1989 roku, a przygotowywał ją na podstawie zbiorów własnych Marian Dąbrowski. Zawierała: wydania okolicznościowe i pamiątkowe, ostatnie wydania znaczków sprzed 1939 roku, znaczki poświęcone kampanii wrześniowej w Polsce, korespondencję oficera wywiadu.

W dziale archiwalnym zaprezentowano 115 dokumentów, m.in.: telegram płk. Becka odnośnie ogłoszenia mobilizacji powszechnej z 30 VIII 1939 roku, mapę pokazującą stan mobilizacji sił niemieckich i sąsiadów z 1 III 1939 roku, meldunek sytuacyjny szefa wywiadu KOP mjr. J. Grabskiego o Litwie z 30 X 1939 roku, odpis telegramu gen. Gamelina do marszałka Śmigłego-Rydza stwierdzający zaangażowanie gros francuskiego wojska, przy wsparciu lotniczym przeciwko Niemcom z 11 IX 1939 roku, meldunek z Leningradu o częściowej mobilizacji w ZSRR z 13 IX 1939 roku, meldunek jużowy płk. Rudki o działaniach ofensywnych Armii Czerwonej w rejonie Podwołoczysk z 17 IX 1939 roku, niemieckie i sowieckie ulotki propagandowe zrzucone we wrześniu 1939 roku nad terytorium państwa polskiego, depesza z Tallina o internowaniu ORP "Orzeł", instrukcja tymczasowa na aparat słuchowy wz. 36... .

Biblioteka IPiM im. gen. Sikorskiego w Londynie

Powstała na przełomie 1939/1940 roku z inicjatywy ówczesnego ambasadora Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie Edwarda Raczyńskiego przy wsparciu Królewskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych. Mieści się w centrum eleganckiego Londynu, w gmachu przy Pont Street. Jest pierwszą i najstarszą biblioteką polską w Londynie. Już podczas wojny stała się biblioteką naukową. Od 1965 roku została połączona z IPiM im. gen. Sikorskiego. Posiada obecnie około 100 000 książek, z czego znaczną część czekających na skatalogowanie, 3500 periodyków, w tym 2000 periodyków z okresu II wojny światowej. Biblioteka posiada bezcenny zbiór książek i archiwaliów zebranych w Ambasadzie Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie, od początku nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Wielką Brytanią, aż do momentu ich jednostronnego zerwania. Posiada też wiele zdeponowanych lub

ofiarowanych kolekcji prywatnych oraz sporą ilość map, czasopism, druków ulotnych czekających w magazynach na prace konserwatorskie i skatalogowanie⁷.

Jest tu też obszerny zbiór dokumentów i materiałów dotyczących powstania "Solidarności" oraz wszechstronny dział literatury, dokumentów i wycinków prasowych (36 albumów) odnoszących się do pontyfikatu Jana Pawła II. Znaczna część zbiorów poświęcona jest sprawom wojskowym i stanowi znakomite dopełnienie IPiM im. gen. Sikorskiego. Rocznie korzysta z niej około 50 osób⁸.

Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie

Powstał w 1948 roku. Nawiązuje do tradycji założonego przed wojną, w 1923 roku, Instytutu Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Najważniejszym celem jest prowadzenie badań historycznych i gromadzenie źródeł związanych z najnowszymi dziejami Polski, a szczególnie z epoką Józefa Piłsudskiego. Przechowuje relacje, zbiory archiwalne, zbiory ikonograficzne, muzealne i bibliotechniczne przede wszystkim z lat 1861-1939. Instytut publikuje wydawnictwa źródłowe i wraz z bratnim Instytutem Historycznym im. Józefa Piłsudskiego w New Yorku wydaje obszerny rocznik "Niepodległość". Posiada też pokaźny zbiór pamiątek po Józefie Piłsudskim ofiarowanych przez rodzinę i podkomendnych, m.in. listy Józefa Piłsudskiego do rodziny, obraz J. Kossaka przedstawiający Józefa Piłsudskiego na Kasztance, kolekcję szabel marszałka, odznaczenia polskie i obce, karty do pasjansa, portret matki, dwa mundury, pióro, książeczkę PKO i inne pamiątki osobiste. Pracami IJP kieruje prezes inż. Mieczysław Stachiewicz.

Archiwum IJP gromadzi materiały dotyczące polskiego wysiłku zbrojnego w XIX i XX wieku, kolekcje prywatne, dokumenty z okresu walk o Niepodległość. Niemała ilość zbiorów archiwalnych dotyczy okresu Legionów Polskich oraz wojny polsko-bolszewickiej 1919-1920r. Nad gromadzeniem porządkowaniem i katalogowaniem zbiorów czuwają: mgr Zbigniew S. Kowalski i Zdzisław Gigieli-Melechowicz.

Bibliotekę IJP zorganizowano w 1949 roku. Gromadzi książki, broszury albumy i czasopisma głównie z darów członków i sympatyków Instytutu. Na podstawie uchwały Zarządu zrezygnowano z gromadzenia książek dotyczących tematyki II wojny światowej, które łatwo można odszukać w trzech innych polskich bibliotekach w Londynie. Księgozbiór jest więc gromadzony głównie do okresu Legionów Polskich i walki o Niepodległość. Gromadzi też księgozbiór do okresu Powstania Styczniowego, ponieważ interesował się nim

szczególnie Marszałek Józef Piłsudski. Obecnie biblioteka liczy około 3 tysiące książek i 700 broszur⁹.

Biblioteka Polska POSK w Londynie

Powstała w 1942 roku jako instytucja podległa rządowi Rzeczypospolitej Polski. Od 1967 roku stanowi własność Polskiego Ośrodka Społeczno Kulturalnego. Jest to biblioteka naukowa specjalizująca się w kompletowaniu wydawnictw emigracyjnych, zwłaszcza z okresu II wojny światowej. Ponadto gromadzi materiały z kraju, kolekcjonuje stare zbiory, utrzymuje kontakt z instytucjami obcymi, pomaga w utrzymaniu polskości. W trudnych, nieraz dość dramatycznych warunkach udało się zgromadzić niemały księgozbiór humanistyczny, Conradiana, anglo-polonika, kolekcję czasopism, rękopisów, sztuk plastycznych, map itp. Zbiór udostępnia się przez Czytelnię Naukową, wypożyczalnię i sieć wypożyczeń międzybibliotecznych. Biblioteka urządza wystawy, wydaje opracowania bibliograficzne, rejestruje osiągnięcia naukowców polskich na obczyźnie, dostarcza materiałów potrzebnych polskimi pisarzom, naukowcom, działaczom, politykom, prowadzi zakupy książek i periodyków dla bibliotek krajowych. Tylko w latach 1946-1950 wysłano do Polski około 20 tysięcy książek i pokaźny zbiór czasopism¹⁰. Na przestrzeni prawie pół wieku biblioteka zmieniała często miejsca gromadzenia swoich zbiorów. Od 1977 roku mieści się w gmachu POSK przy King Street. Jej obecne zbiory składają się z: 120 tysięcy pozycji książkowych, 2500 skryptów, 900 rękopisów, 5500 czasopism i zbioru ponad 50 tysięcy fotografii. Pełni rolę biblioteki naukowej, mieszczącego się w tym samym gmachu Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie. Jej dyrektorem jest obecnie dr Zdzisław Jagodziński¹¹.

Biblioteka utrzymuje ściśle kontakty z wieloma placówkami bibliotecznymi na świecie oraz uczestniczy w pracach Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie.

Organizuje czasowe wystawy, np. "Wystawa Zbiorów Historycznych", wystawy "Wileńska", "Lwowska", "Krakowska", "Wystawa malarstwa Jacka Malczewskiego" i wiele innych. Jedną z najszerzej zakrojonych akcji tej placówki jest stałe głoszenie w środowisku bytyjskim prawdy o Katyniu. Jest tu niewątpliwie największy na świecie zbiór materiałów i wydawnictw poświęconych temu zagadnieniu. BP POSK posiada też jeden z największych zbiorów niezależnych czasopism i pozycji wydawniczych "drugiego obiegu"¹².

Archiwum Osobowe Emigracji Polskiej Bogdana Olgierda Jeżewskiego

W BP POSK w Londynie mieści się też Archiwum Osobowe Emigracji Polskiej gromadzone, porządkowane i opracowywane przez wiele lat przez nieżyjącego już dziś działacza emigracyjnego, Bogdana Olgierda Jeżewskiego. Zawiera kilkudziesięciotysięczną kartotekę biograficzną różnych osobistości polskiej emigracji zmarłych w latach 1945-1980. Nad jej dalszym uzupełnianiem i udostępnianiem czuwa dr Zdzisław Jagodziński.

Z innych instytucji naukowych i archiwalnych w Londynie na uwagę polskiego historyka zasługują: Ministry of Defence-Army Records Centre (Polish Section) - biuro przechowujące archiwum ewidencyjne Polskich Sił Zbrojnych pod dowództwem brytyjskim (armia lądowa, lotnictwo, marynarka oraz PKPR); Instytut Wschodni "Reduta"; Studium Polski Podziemnej, Instytut Badania Zagadnień Krajowych, Polskie Towarzystwo Historyczne, Towarzystwo Popierania Nauki Polskiej, Polski Uniwersytet na Obczyźnie i Szkoła Nauk Politycznych i Społecznych.

PRZYPISY

- ¹ Sprawozdanie z działalności Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie od 1 stycznia do 31 grudnia 1988 (druk), Londyn b.d.w., s. 3
- ² Ibidem, s. 3-5
- ³ Guide to the Archives of the Polish Institute and Sikorski Museum (Volume I, compiled and edited by: Wacław Milewski, Andrzej Suchcitz, Andrzej Gorczycki, London 1985
- ⁴ Sprawozdanie..., s. 7; Patrz też: Instytut Historyczny im. gen. Sikorskiego w Londynie (folder), Londyn 1959 r.; The Polish Institute and Sikorski Museum (folder), Londyn b.r.w.
- ⁵ An exhibition commemorating the fiftieth anniversary of the outbreak of the Second World War (Wystawa w pięćdziesiąt rocznicę wybuchu drugiej wojny światowej), Londyn 1989 (informator)
- ⁶ Wystawa została zorganizowana zarówno z eksponatów pochodzących ze zbiorów Muzeum IPiM jak i osób prywatnych: Krzysztofa Barbarskiego, Jerzego i Krzysztofa de Bergów, Mieczysława Białkiewicza, Jadwigi i Józefa Czoków, Mariana Dąbrowskiego, Wacława Milewskiego, Zdzisława Sliwerskiego i Stanisława Żurakowskiego.
- ⁷ Muzeum i biblioteki polskie na Zachodzie (folder), Londyn b.r.w.
- ⁸ O B IPiM im. gen. Sikorskiego w Londynie patrz: Muszkowski Krzysztof; Biblioteka Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie. W: Pamiętnik Literacki tom XII. Londyn 1988 s. 82-86; Wojakowska Maria; Biblioteka Instytutu i jej problemy. I Sympozjum Międzybiblioteczne, 28 lutego 1982 r.; Nowacka Krystyna; The Library of the Polish Institute and Sikorski Museum, J. Librarianship z 15 kwietnia 1983 r.
- ⁹ LB., Biblioteka Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie. W: Pamiętnik Literacki, op. cit., s. 87
- ¹⁰ R. Wasiak; Biblioteka Polska w Londynie. W: Pamiętnik Literacki op.cit., s. 79
- ¹¹ Muzea i biblioteki... op.cit.,

- ¹² O BP POSK w Londynie patrz: M. Danilewicz-Zielińska: Rys historyczny Biblioteki Polskiej w Londynie w latach 1942-1973. W: Międzybiblioteczne Sympozjum III, Biblioteka Polska (POSK), Londyn 1983 s. 18-23, Z. Jagodziński: Biblioteka Polska w Londynie 1973-1983. W: Międzybiblioteczne Sympozjum III, Biblioteka Polska (POSK), Londyn 1983 s. 27-34.